

TARTALOM

TRAKTÁTUM

Kriptaszökevények II: A gótikus rémtörténetek örökösei (Somogyi Gábor) 2

SCRIPTORIUM

LAFCADIO HEARN: A kísértet csókja (Somogyi Gábor fordítása)	29
EVELYN NESBIT: Hurstcote (Somogyi Gábor fordítása)	31
MONTAGUE RHODES JAMES: A harmadik áldozat (Molnár András fordítása)	37
RALPH ADAMS CRAM: M. le Prince utca 252. (Somogyi Gábor fordítása)	46
ELIA WILKINSON PEATTIE: A ház, amely nem létezett (Csizí Norbert fordítása)	54
JEAN LORRAIN: A szellemkéz (Somogyi Gábor fordítása)	56
MARY E. WILKINS FREEMAN: Luella Miller (Somogyi Gábor fordítása)	60
EDWARD MORGAN FORSTER: Pánik (Szabó Zoltán „Zoo_Lee” fordítása)	67
WALTER DE LA MARE: Seaton nagynénje (Somogyi Gábor fordítása)	78
EDWARD FREDERICK BENSON: Negotium perambulans... (Molnár András fordítása)	92
HOWARD PHILLIPS LOVECRAFT: A kívülálló (Németh Magdolna fordítása)	99
LEWIS SPENCE: Vapula szarva (Somogyi Gábor fordítása)	102
MONTAGUE SUMMERS: A grimoár (Poór Anikó fordítása)	107
CHARLES BROCKDEN BROWN: Wieland, avagy Az átváltozás, 2. rész (Somogyi Gábor fordítása)	118

TRAKTÁTUM

FRITZ LEIBER: Lovecraft, az irodalmi Kopernikusz (Bögner Rebeka fordítása) 132

SCRIPTORIUM

ROBERT BLOCH: A törpe (Németh Magdolna fordítása)	140
CLARK ASHTON SMITH: A nekromanta dala (Csizí Norbert fordítása)	147

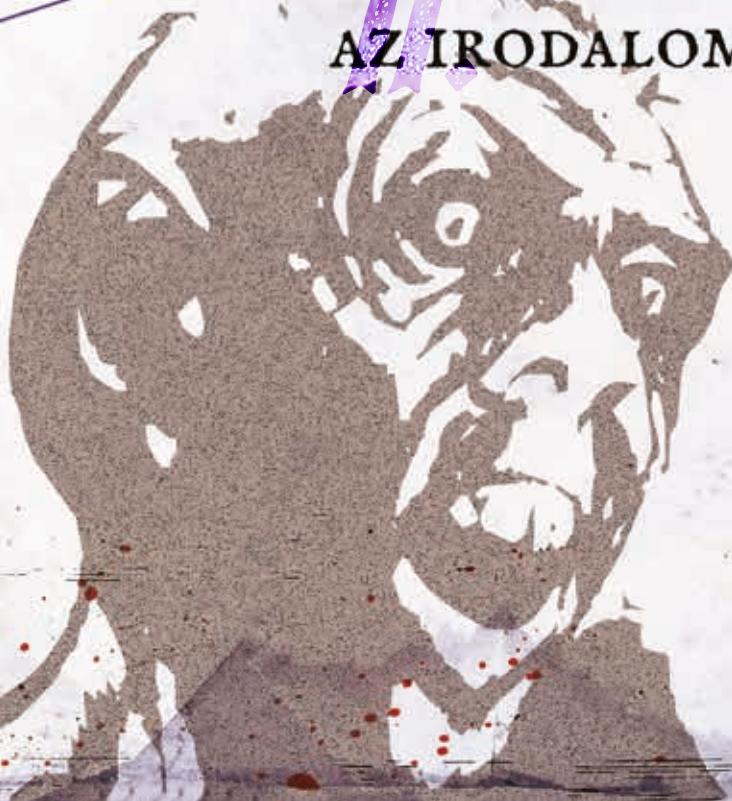
TRAKTÁTUM

DIRK W. MOSIG: A kívülálló négy arca (Somogyi Gábor fordítása) 148

A GÓTIKUS RÉMTÖRTÉNETEK
ÖRÖKÖSEI

Kriptá- szökevények

II RETTENET
AZ IRODALOMBAN

A GÓTIKA MÉG A XX. SZÁZADBAN IS NÉPSZERŰ MARAD, EZZEL EGYÜTT azonban megfigyelhető egyfajta szétszóródása is ehhez a jellegzetes irodalmi jegyek összességéhez eddig csak perifériálisan kapcsolódó műfajok és más kreatív művészeti formák, főképp az újdonságnak számító mozgóképes zsánerek között. A gótika nem csupán a hagyományos rém- és kísértettörténetekben kifejezésre jutott belső világ-külső valóság, család-egyén, határ-határtalanság ellentéteiben rejlő feszültségre veti árnyékát, hanem modern szimbolikát ölt a Drakulát játsszó Lugosi Béla alakjában, a *Frankenstein* óta az alapjait folyamatosan kiépítő és határait kiterjesztő science fiction idegen létformáiban és elképzelt jövőképeiben, de a kulturális szorongás, amely eddig a múlt köntösében érkezett kísértetni, immár a jövőbe helyeződik át. Az őrült és gátlástalan tudós toposza mellé a tudomány úgy sorakozik fel, hogy jelentős színeváltozáson megy keresztül: a felvilágosult és teljesen szekularizált világban a tudomány lép a trónra, hogy technicizálódott formájában (lásd Adorno vagy Husserl „tudósgyárait”) a társadalmi szabályozás leviatánjává hizlalja magát. A hatalmas metropoliszok világában, amelyben a városnak már nem dobogó szíve és morajló vérkeringése, hanem gépszzerű, zakatoló és füstöt okádó teste van, az egyén identitását az elidegenedés, a valóságérzetet romboló embertelen környezet, a gépies személytelenség és a mentális széttagoltság fenyegeti. A modernség a végét járja, az eddigi, szubsztanciálisnak hitt fogalmak, mint önazonosság, valóság, igazság és jelentés, egyre inkább puszta szavakká válnak, egy olyasfajta mitológia részévé, amelyben az emberek már elvesztették a bizalmukat.

A szép új világ technikai eszközei ellepik a XX. századi gótikus mesék lapjait. A lánccsörgető kísértetek megmásíthatatlanul a régmúlt kódébe vesznek, hogy helyüket az élettelen tárgyak megszemélyesülése vegye át: szürreálisnak hat, ahogy a varrógép véletlen találkozása az esernyővel a boncasztalon, hogy használati tárgyak, szerzőszámok, dekorációk és készülékek válnak kísértetiessé. Az életre kelő dolgok Montague Rhodes James műveiben kivételesen markáns és háborzongató hatást váltanak ki az olvasóban. A rettegés tárgyai azonban szinte mindig valamiféle bűnös, vagy legalábbis morálisan kétes és múltbéli eseményekhez kötődnek. Általában akadémiai, kutatói és könyvtári környezetben játszódnak a történetei, és antikvár gótikus hangulatot árasztanak. Szinte mindig tudósok és akadémikusok – a modern kor bajnokai – szembesülnek a múlt természetfeletti maradványaival különböző iratok, örökölt személyes holmik vagy műtárgyak által. Remek példa erre a *Csak fújd meg sípod, s én tüstént jövök, fiam* (*Oh, Whistle, and I'll Come to You, My Lad*, 1904), melynek professzora egy ősi bronzsípot talál, és miután megfújja, egy láthatatlan alak ered a nyomába. Ugyanakkor az olyan történetek, mint a *Magnus gróf* (*Count Magnus*, 1904) a régi idők vad, kegyetlen és gonosz emberi szörnyeivel kapcsolatos nosztalgiákat keltik életre – mint ahogy a címszereplő uralkodót is, akinek a sírból való kiszállását tulajdonképpen egy túlságosan kíváncsi utazó kutakodása előzi meg.

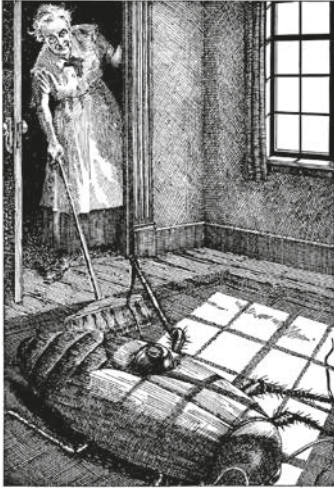
A legfelkavaróbb és leggroteszkebb képek azonban Franz Kafka írásaiban bukkannak fel. Legyen szó a személyiség elidegenedéséről,

Gótikus alak, kezében egy kockával (ismeretlen XX. századi alkotó műve)

Illusztráció JAMES MIDDOTH-traktátum című történetéhez (ismeretlen alkotó)

Könyvillusztráció KAFKA
elbeszéléseihez

a társadalmi vagy a családi kapcsolatok válságáról, zavart pszichés állapotokról, a torz ábrázolás mögött egzisztenciális kiútatlanság, peszsimizmus és az ember mint olyan teljes szubsztanciavesztése áll. *Az átváltozásban* (*Die Verwandlung*, 1916) rovarrá váló férfi már önmaga számára is megszűnik embernek maradni, míg *A perben* (*Der Prozeß*, 1925) alapvetőleg az önkényuralom határtalan kegyetlensége fosztja meg a szerencsétlen vádlottat ugyanúgy emberi mivoltától. Az ilyen, megrabolt lények súlytalanná, kiüresedetté válnak, lejásított állatok, amelyekkel mindenféle erkölcsi aggály nélkül bármit meg lehet tenni – akár le is lehet ölni, akár egy disznót.

Az óceán túlpartján azonban teljesen más kontextusba ágyazódnak az ugyancsak pesszimizmusáról, komorságáról és embergyűlöletéről híres Ambrose Bierce kísértettörténetei. Megszállottan merült el a halál gondolatában, szinte minden írásának központi problematikájává tette, és hogy mennyire kísérteties vagy ijesztő az adott történet, igazából attól függ, a végromlás mennyire erőszakos vagy hajmeresztő formájában következik be. Mivel ennyire sötét és borongós témát ölelt fel, Bierce-t gyakran ünnepelték az új évszázad Poe-jaként, amelyben azért volt némi igazság: mindketten lekicsinyelték és kigúnyolták a regény műfaját, ars poeticájuk e sarkalatos tézise nem pusztán művészi, hanem pragmatikus alapokon nyugodott: a regény szerintük sosem képes arra az intenzív és formailag tömör önkifejtésre, mint a novella. Íróként a történet velejének az ábrázolására, a csupasz csontvázig való behatolásra kell törekedni, lefejtteni tehát a bőrt és a húst a lényegi való szerkezetéről. *A Halpin Frayser halála* (*The Death of Halpin Frayser*, 1893) viseli magán leginkább Poe hatását: a halál természetét misztifikáló idézetet, amellyel kezdődik a novella (mely idézet fiktív szerzője, egy bizonyos Hali, később Lovecraft mitológiájában is feltűnik), egy fiatal férfi félig éber és félig álombéli utazása követi. Bizonyos szempontból e mű párja az *Egy férfi Carcosából* (*An Inhabitant of Carcosa*, 1886) című prózaköltemény, amely végeredményben a ódon temetői költészet és a régmúlt birodalom romjain történő nosztalgizálás gótikus hagyományait követi (nem beszélve arról, hogy ebben is feltűnik egy Cthulhu-mítosz helyszín).

„Hallottam, ahogy a Sárga Király azt suttogja a lelkemnek: »Félelmetes dolog az élő Isten kezére kerülni!«”, olvasható Robert W. Chambers *A sárkány udvarában* (*In the Court of the Dragon*, 1895) lezárásaként. Chambers orvosi szikével próbálja feltárni az elmét a háttorzongató összeomlás pillanatában, miközben feltűnő humorérzékkel és jó nagy adag dekadenciával törekszik egyfajta alaptalan mitológia megalapozására. Költői képei blaszfémiákkal terhesek, ahogy a titokzatos színdarab ördögi szereplője is, a király, aki sárga (nyilvánvaló utalás az új irodalmi mozgalom *Sárga Könyvére* és a „sárga kilencvenes évekre”). Nem is igazán a cselekmény, hanem inkább a hangulat fontos számára, ezzel gazdagítva a még csak szárnypróbálgató zsáner, a *weird* korpuszát. Ugyanez igaz a pseudo-mítoszhoz nem tartozó kísértettörténeteire is, zömük mégis túl középszerűre és vérszegényre sikerült.

Poe, Bierce és Chambers eszmei örököséiként H. P. Lovecraft mindössze nyomokban őrizte meg elődei romantizmusát és sajátos gótikus formuláit. Halála után munkássága elválaszthatatlanul össze-

fonódott az általa megalkotott pszeudo-mítosszal, noha ezen utóbbit az irodalmi örökösök és rajongók hizlalták fel leviatán méretűre. Amikor Colin Wilson azt állítja, hogy Lovecraft nyilvánvalóan (!) rossz író volt, és ezen kijelentését többek közt azzal indokolja, hogy egyetlen olyan mondat sem található Lovecraftnál, amelyet akár Poe is írhatott volna, azt bizonyítja csak, hogy nem értette meg a szerzőt, hiszen Lovecraft valóban Poe követője volt, de teljesen másként értelmezte a horror jelenségét. Nem az elme belső életére és annak diszkrpanciájára tette fel műveinek hatásmechanizmusát, hanem a kívülség, az ismeretlen fenyegetés és a kozmosz mérhetetlen erővel való konfrontáció kínálta borzalmakra. Lovecraft egy olyan korért és társadalomért rajongott, amely már a múlté lett; izzig-vérig gentleman volt, aki egyszerre született túl későn és előzte meg korát. Mivel egyáltalán nem érdekelték őt a szerkesztői elvárások, és az akkortájt népszerű pulpok irodalmi napszámosságainak illúzióromboló robotjától is viszolygott, arról írt, amiről akart és ahogyan akart. Ami közös benne és Machenben, illetve Blackwoodban, az a múlttól való elévülhetetlen félelem feltárása, az ősi bűnök és szentségtörések szimbolizálása egy sor olyan toposz által, mint a tiltott tudás után való vágyódás és annak megszerzésével járó iszonyat. Másutt ugyanez az elfajzott leszármazottak atavisztikus borzalmában ölt testet. Ismét másutt olyan lények vagy helyek tűnnek fel, amelyek jóval az emberiség megjelenése előtt vették birtokba a bolygót. Népszerű történetei közül kiemelkedik *A Kívülálló* (*The Outsider*, 1921) és *Patkányok a falban* (*The Rats in the Walls*, 1923): mindkét novella velejéig gótikus.

Azonban Lovecraft mégiscsak a kor gyermeke, a tudomány racionalizmusa nála egy olyan sorvezető, amely igazolja a totális materializmus és az antiesszencializmus szószólóit. Az Istent megöltük, számol be erről a vízvázlatzó eseményről Nietzsche, de mi marad utána? Az ember végső magánya egy inhumán kozmoszban? A társadalom fejlődése, a haladásba vetett bizalom nyilván ellenreakciókat is kiváltott. Míg Lovecraft sarlatánságnak titulált mindenféle okkult és spiritizista tant, az óházában Algernon Blackwood épp ellenkezőleg viszonyult a transzcendenciához. A Kanadát és az Egyesült Államokat, majd később egész Európát és még Egyiptomot is megjárt kalandor a természet és a mögötte megbúvó spiritualitás fenségét hirdette. Tudta jól, hogy a természetfeletti szférával való konfrontáció során az ember húzza a rövidebbet, ez a végső konklúziója két mesterművének, *A fűzek* (*The Willows*, 1907) és *A wendigo* (*The Wendigo*, 1910) című elbeszélésnek, mindazonáltal észre kell vennünk, hogy a megismerésülő természeti erők alapvetően nem rosszindulatúak, egyszerűen csak nem szeretik, ha az ember háborgatja őket. Amikor viszont gonosz entitásokkal gyűlik meg a főszereplők baja – például a John Silence-történetekben –, rendre kiderül, hogy az alantas, gyilkos és ártó szándék forrása emberi személy, aki holtában sem tud megszabadulni a mulandó élet mulandó szenvedélyeitől. Kristálytisztán látható ez *Az elátkozottak* (*The Damned*, 1914) című elbeszélésében is, amelynek gótikus beállításán túlmenően minden fontosabb kellék: a zsarnokoskodó úr, az elnyomott feleség, a vallási túlkapások kritikájáé és az egyfajta „várbörtönben” sínylődő rab lelkeké egyaránt megtalálható.

Patkányok a falban-illusztráció

A wendigo (Henry Fox illusztrációja)

E. F. BENSON

Negotium perambulans

AKIRÁNDULÓK, HA NYUGAT-CORNWALLON ÁT-
utazva keresztúlszáguldanak a Penzance és Land's
End közt húzódó fennsíkon, minden bizonnyal
felfigyelnek egy meredek dőlőútra néző, rozoga irány-
jelző táblára, melynek viharvert mutatóján a következő
elkopott felirat áll: „POLEARN – 2 MÉRFÖLD”, ám va-
lószerűleg nagyon kevesen veszik a bátorságot, hogy a
két mérföldet átszelve meg is tekintsék a helyet, mely-
re az útikalauz meglehetősen csekély figyelmet szen-
tel. Ugyanis mindössze annyit említ róla néhány je-
lentéktelen sorban, hogy aprócska halászfalu, benne
egy templommal, mely semmi különösebb neveze-
tességgel nem rendelkezik, leszámítva a szentélyre-
sztőn található (eredetileg más épülethez tartozó)
faragott és festett fatáblákat. Csakhogy – emlékez-
tik a turistákat – a St. Creed-i templom hasonló, ám
sokkal jobb állapotban fennmaradt és érdekfeszítőbb
dekorációval rendelkezik, így még a vallásos érzü-
letűek sem csábulnak Polearnba. E sovány csalira
aligha érdemes ráharapni – elég egyetlen pillantás az
ijesztően alázóduló dőlőútra, mely száraz időben éles
kövekből terít szőnyeget, eső után pedig sárözönt kí-
nál, s az utazó szinte biztosan úgy határoz, nem teszi
ki autóját, kerékpárját effajta veszélyeknek ilyen gyé-
ren lakott körzetben. Penzance után jóformán egy fia
házat sem látni, s annak kockázata, hogy egy defektes
biciklit kell majd görgetni hat izzasztó mérföldön ke-

resztül, túl nagy árnak tűnik néhány festett tábláért.

Így hát Polearnban még a turistaidény csúcsán sem igazán hemzsegnek az emberek, az év többi részében pedig szerintem jó, ha páran végighaladnak a két (szó, mi szó, elég hosszú) mérföldnyi meredek, köves kap-
tatón. A postás megjelenése e sivár útszakaszon kitöröl-
hetetlen emlék számomra, ugyanis ritka az olyan nap,
amikor pónilovát és szekerét a hegytetőn hagyva egé-
szen a faluig elmegy, mivel mindössze néhány száz mé-
terrel lejjebb egy hajlóládához hasonló nagy, fehér do-
boz áll az ösvény mellett, lezárt tetején levélnyílással.
Ha történetesen ajánlott levél lapul a tarisznyájában,
vagy akkora csomagot hoz, amely nem fér keresztül
a láda keskeny résén, akkor kénytelen lebotorkálni a
hegyről, és személyesen a tulajdonos részére kézbesí-
teni a bosszantó küldeményt, hogy aztán szívességét né-
mi aprópénzzel vagy frissítővel viszonzózzák. Ez azon-
ban ritkán fordul elő, a bevett rutin az, hogy a doboz-
ba helyezett leveleket veszi ki onnét, és oda dobja be
az általa hozottakat. Ezekért aznap vagy a következőn
küldenek valakit a polearni postahivataltól. Ami pedig
a helyi halászokat illeti, akik exporttevékenységük ré-
vén a fő áramlást képezik Polearn és a külvilág között,
álmukban sem jutna eszükbe a meredek dőlőúton fel-
cipelni halfogásukat, ahonnet még hat mérföld a pen-
zance-i piac. A tengeri út gyorsabb, egyszerűbb, és a
mólig szállíthatják az árut. Így, noha Polearn kizáró-
lagos iparága a tengeri halászat, senki nem juthat hal-
hoz, hacsak előre be nem jelentette igényeit valamelyik
halásznak. A halászhajók üresen érkeznek vissza,
akár a kísértetház, miközben a zsákmány halszállító
vagonok mélyén szágul London felé.

A közösség ilyen mérvű, századok óta fennálló el-
szigetelődésével együtt jár az egyén elszigetelődése
is, és sehol nem találni olyan egyedi jellemeket, mint
Polearn lakosai. Mégis, számomra mindig olybá tűnt,
mintha valamiféle rejtélyes tudás összekötné őket:
mintha valamely ősi szertartás beavatottjai lennének,
melynek ihletői és alakítói látható és láthatatlan hatal-
mak egyaránt. A partot ostromló téli viharok, a tavasz
üdítő varázsa, a forró, füledt nyarak, az esőt és enyé-
szetet hozó ősz, mind bőbajt bocsátottak ki, mely ál-
tal sorban megismertették a lakókkal, miféle jó és go-
nosz erők uralják a világot, s testesülnek meg jószágos,
avagy rémisztő formában...

Tíz évesen, gyengélkedő, beteges, tüdőproblémák-
kal küszködő kisfiúként érkeztem Polearnba. Édesapá-

mat üzleti ügyei Londonban marasztalták, számomra viszont nélkülözhetetlennek ítélte a mindent átható friss levegőt, a mérsékelt éghajlatot, amennyiben meg akarom érní a férfikort. Nővére a polearni lelkészhez, a helyben született Richard Bolithóhoz ment feleségül, így történt, hogy három évet töltöttem rokonaimnál fizetővendégként. Richard Bolitho patinás házat birtokolt a környéken, s szívesebben lakott ebben, mint a lelkészlakáson, melyet bérbe is adott egy fiatal művésznek, John Evansnek, aki aztán teljesen Polearn bűvöletébe eshetett, mert évekig nem ment el innét. A kertben emeltek nekem egy masszív, tetővel ellátott kunyhót, melynek egyik oldalát szabadon hagyták, itt laktam, itt aludtam, s a nap huszonnégy órájából talán egyet, ha falak és ablakok közt töltöttem. Vagy odakint ögyelegtem az öbölben a halásznéppel, vagy a falnak helyt adó, mély völgyet balról-jobbról közrefogó, sünzánóttal benőtt, meredek bérceket róttam, vagy a mólónál lebzseltem, vagy pedig madárfészkeket fosztogattam a bokrok között a falubeli fiúkkal. A vásárnapot és a más napokon tanulóssal töltött néhány órát leszámítva azt tehettem a szabadban, amit csak akartam. A tanórákban nem volt semmi félelmetes; bácsikám virágos mellékösvényeken vezetett be az aritmetika rengetegébe, kellemes kirándulásokat tettünk a latin nyelv alapjai körül, de ami a legfontosabb: minden nap világos, nyelvtanilag helyes mondatokban kellett számot adnom róla, mivel foglalkoztam, milyen gondolataim támadtak. Beszélhettem akár arról is, hogy a hegyek közt barangoltam, de rendezetten kellett beszélnem, nem pedig érthetetlen, összecsapott módon beszámolnom tapasztalataimról. Ez megfigyelőkészségem fejlesztését is szolgálta, bácsikám ugyanis felsoroltatta velem, milyen növények virágoztak, miféle madarak vitorláztak a tenger felett halra vadászva, vagy raktak fészket a bozótban. Ezért örök hálával tartozom neki, hisz a megfigyelés és gondolataim világos beszéd útján való közlése élethivatásommá vált.

Hétköznapi teendőimnél sokkalta gyötrelmesebb volt a vasárnapra előírt menetrend. Bácsikám lelkében a kálvinizmus és a miszticizmus egyvelegének sötét parazsa izzott, ami a vasárnapot a rettegés napjává változtatta. Reggeli prédikációi során ízelítőt kaptunk a megátalkodott bűnösök számára szított, örök tűz perzselő lángjaiból, majd hasonló iszonyatban telt a délutáni ministrálás is. Jól emlékszem rá, amint kifejtette az őrangyalok tanát. Egy gyermek, mondotta volt, biztonságban érezheti magát, ha az angyal vigyáz reá, de óvakodjék, nehogy csak egyet is elkövessen a temérek bűnből, melyek miatt az őrangyal elfordítja tőle a tekintetét, mert bármilyen bizonyos, hogy léteznek a

védelmünkről gondoskodó angyalok, léteznek gonosz, rűt szörnyetegek is, készen állva, hogy lecsapjanak; ez utóbbiakat hosszan, szembeszökő kéjjel ecsetelte. Jól emlékszem a reggeli prédikációból azon megjegyzéseire is, melyeket a már említett szentélyrekesztő faragott táblái kapcsán tett. E táblák felvonultatták az Angyal Üdvözlés és a Feltámadás angyalát, sőt, még az endori boszorkányt is, ám a negyedik táblakép jelene volt, amely mindnél jobban megragadott. A negyedik tábla (bácsikám lesétált a pulpitusról, hogy szemügyre vegye az idő által megviselt részleteket) nem mást ábrázolt, mint a polearni templom sírkertjének fedett kapuját; a hasonlatosság, miután így rámutattak, valóban látványos volt. A bejáratnál reverendába öltözött lelkész állt, aki keresztet tartott a magasba, így szállt szembe az előtte ágaskodó, gigászi meztelencsigára emlékeztető, irtózatossá lény. Ez a lény, bácsikám értelmezésében, a gonosz hatalmak körébe tartozott, amelyekről nekünk, gyermekeknek beszélni szokott; gyűlölete, ereje jóformán végtelen, s kizárólag szilárd hittel és tiszta szívvel vehető fel vele harc. A kép alján a 91. zsoltár verse állt: „*Negotium perambulans in tenebris.*” Ennek fordítása így szól: „a sötétben terjedő ragály”, ez azonban vajmi kevésbé adja vissza a latint. Sokkal szörnyűbb fenyegetést jelent a lélek számára, mint bármely más ragály, ami csak a testnek árthat: a teremtmény maga a Dolog, a Förtelen, mely a külső Sötétségben tenyészik, s betölti Isten haragját a bűnösökön...

Bácsikám beszéde alatt módomban állt megfigyelni, milyen pillantást váltanak egymással a gyülekezet tagjai, s észrevettem, hogy szavaiktól gondolkodóba esnek, emlékek tolnak fel bennük. Bólogattak, sugdolóztak, értették, mire céloz, én pedig gyermeki kíváncsiságomtól ösztökélve nem nyughattam, amíg másnap reggel ki nem szedtem a történetet halászfű barátaimból, mialatt fürdés után meztelenül sütkéreztünk a napon. Egyikük ismerte egy szeptét, a másik egy másikat, végül aztán igazán félelmetes legenda kerekedett belőlük, mely nagy vonalakban a következőképp hangzott.

Nem egészen háromszáz méterre attól, melyben bácsikám vasárnaponként rettegésben tartott minket, állt egy másik, sokkalta ősi templom. A sík terület szélén helyezkedett el, a kőfejtő tövében, melyből a követ is nyerték hozzá. A föld tulajdonosa ezt leromboltatta, s anyagából házat építtetett magának ugyanazon a ponton, az oltárt azonban, bűnös mámora tetőzésekképpen, meghagyta, hogy később ezen ebédeljen és kockázzon. Öregkorára mély búskomorság kerítette hatalmába, és a sötétségtől való halálos félelmében egész éjjel égve hagyta a lámpákat. Egy téli estén akkora szélvihar kerekedett, mint még soha, betörte a

szoba ablakait, ahol a férfi étkezett, és kioltotta a fényeket. A pánikszerű üvöltözés hallatán berohanó cselédek a földön találták, torkából patakzott a vér. Ahogy beléptek, mintha roppant, fekete árnyék kászálódott volna le róla, mely végigkúszott a padlón, fel a falon, majd a törött ablakon távozott.

– Ott feküdt holtan – mondta utolsó informátorom –, a nagy, dagadt melák csupa csonttá meg bőrré aszalódott, mert a szörny majdnem az összes vérét kiszívta. Utolsó lélegzetével ugyanazt ordította, amit a lelkész bá is leolvasott a képről.

– *Negotium perambulans in tenebris* – vágtam közbe lelkendezve.

– Az, az, olyasmi. Latinul mondta, az biztos.

– És utána? – kérdeztem.

– Senki nem merészkedett arrafelé, a vén ház meg csak pusztult, romladozott, egészen három évvel ezelőttig, amikor Mr. Dooliss ideköltözött Penzance-ból, és egy részét újjáépítette. Ő aztán rá se bagózik az effajta szörnyekre, sem a latinra. Nappal előrántja a whisksüveget, aztán estére sakálrészegre issza magát. Eh, én most megyek haza ebédelni.

Akár hitelt érdemlő a legenda, akár nem, bizonyosan az igazságot hallhattam a penzance-i Mr. Doolissról, akit attól a naptól fogva élénk kíváncsisággal figyeltem, már csak azért is, mert a kőfejtő melletti ház bácsikám kertjével állt szomszédságban. A Dolog, mely a sötétben kúszott, nem mozgatta meg a fantáziámat, és már anyyira hozzászóktam az egyedül alváshoz kuckómban, hogy az éjszaka semmi félelmetessel nem kecsegtetett. Igaz, rendkívül izgalmas lett volna egy meghatározhatatlan órában Mr. Dooliss üvöltözésére ébredni, s megsejdtíteni, hogy a Dolog elkapta őt.

Lassanként az egész történet kikopott az emlékezetemből, helyt adva a mindennapok elevebb ingereinek, így a parókia kertjében töltött utolsó két évben keveset gondoltam Mr. Doolissra, és várható végzetére, amiért vakmerő módon azon a helyen él, ahol a Dolog színre lépett. Alkalmanként megpillantottam a kert kerítésén át ezt a nehézkesen botorkáló, jól megtermett, sárgás képű embert, de soha nem láttam a kapuján kívül, sem a falu utcáin, sem a tengerparton. Nem érintkezett senkivel, és vele sem érintkezett senki. Ha meg kívánta kockáztatni, hogy egy legendás éjszakai szörnyeteg prédájává váljék, avagy csendben halálra kívánta inni magát, az csak rá tartozott. Bácsikám, úgy vettem észre, sokszor igyekezett meglátogatni őt, mikor még frissiben költözött Polearnba, de Mr. Dooliss kezelhetetlennek bizonyult a lelkészek számára, csak annyit mondott, hogy nincs itthon, és soha nem válaszolt a kopogtatásra.